

PASSAT I FUTUR DE LA NORMATIVA LINGÜÍSTICA VALENCIANA: EMMARCAMENT GENERAL

Abelard SARAGOSSÀ
Universitat de València

ABSTRACT

Saragossà dealt with the different aspect of the Linguistics rules used by Valencians. He belived that the ortographic agreement was based on very good elements: science and ethics. To solve the problems of Valencians rules, Sargossà proposed to be always positive and to change the way chosen when necessary.

0.- Introducció

L'objectiu de la meua intervenció en aquesta taula redona sobre la solució del conflicte en la normativa lingüística valenciana ²² és presentar el marc general del procés de formació i generalització de l'ortografia valenciana contemporània, tema que completaré amb una reflexió sobre un qüestionament que hi hagué fa una quinzena d'anys. Finalment, girant la vista des del passat cap al futur, anotaré una necessitat de la nostra normativa que hauríem de satisfer a curt terme.

1.- Les quatre fases bàsiques de l'ortografia valenciana contemporània

1.1.- Primera fase: dignificar l'ortografia valenciana per mitjà de recuperar els orígens.

El procedés de formació i generalització de l'ortografia valenciana contemporània té quatre fases, la primera de les quals correspon

22.- El text que publiquem correspon a la intervenció de l'autor en la taula redona Cap a la solució del conflicte en la normativa lingüística valenciana, celebrada a la sala Joan Fuster de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València. Hi intervingueren, a més de l'autor, Antoni Martínez i Bernat, de l'Associació Cívica Valenciana Tirant lo Blanc, i Pere Palés, llavors secretari general dels jòvens d'Unió Valenciana. L'acte va ser organitzat pel sindicat d'estudiants universitaris Entesa d'Estudiants Valencians, en representació del qual va moderar l'acte Abelard Saragossà.

bàsicament als autors de la Renaixença. Esvaït el coneixement de la llengua medieval, la nostra ortografia havia anat perdent les seues característiques pròpies, la seua personalitat, alhora que cada vegada se subordinava a l'ortografia castellana d'una manera més oberta i servil. En aquesta situació de degradació de la personalitat valenciana, els escriptors valencians de la Renaixença que tenien una certa visió global o nacional, varen procurar elaborar un valencià culte que fóra una continuació coherent de la llengua del període històric en què els valencians havíem sigut un poble enormement creatiu i sobirà, sense cap dependència cap al castellà.

1.2.- Segona fase: recerca de la unificació ortogràfica per mitjà de la normativització

En la primera etapa de la recuperació de l'ortografia valenciana, la capitalitat correspongué a la ciutat de València. En canvi, la segona etapa, que es desenvolupa cap al final del segle passat, té com a centre neuràlgic la ciutat de Castelló. Una vegada que autors com Teodor Llorente ja havien aconseguit una llengua escrita mínimament acceptable, el pas següent era la coordinació de la llengua culta, això és, la unificació ortogràfica per mitjà de la normativització.

Una dada molt significativa és que els castellanencs que més destaquen en aquesta segona etapa, eren valencians que ja tenien uns objectius sociolingüístics molt clars: fer que el valencià recuperara plenament l'oficialitat i que, per tant, fóra una llengua usada en l'ensenyament i en totes les institucions públiques. Vet ací quines paraules va escriure, en 1902, el castellanenc Gaetà Huguet:²³

"Voldrém vore lo moviment llengüístic valencià ensenyorejat de totes les manifestacions intel·lectuals de la nostra regió, reconquistant lo púlpit en l'església, un siti honrós en l'escola pública, anul·lant l'injust bandejament de què és víctima en los municipis, diputacions, cambres

23.- Les citacions que vaig llegir el dia de la taula redona, les vaig traure totes del segon capítol del meu llibre *Passat, present i futur de les Normes Ortogràfiques de Castelló* (1932) , València, Editorial Saó, 1998.

de comerç i tota classe d'organismes [...] . Cal que lo coneixement del nostre llenguatge literari forme part integrant de l'educació de tot valencià mitjanament cult."

Al cap d'un any, en 1903, aquest castellanenc d'idees sociolingüístiques clares assenyalava que la "tan gran falta de fixació" que hi havia en la llengua, feia necessari l'establiment d'una "junta de filòlegs valencians" per a normalitzar la situació. Gaetà Huguet escrivia en una llengua digna, però sabia que la normativització lingüística no l'havien de fer aficionats i diletants, sinó persones amb una formació professional adequada: filòlegs, segons la seua terminologia.

Com que Huguet sabia que els valencians no teníem aleshores persones mínimament preparades en el coneixement científic del valencià, dotze anys després demanava que calia "Pensionar per les diputacions respectives jóvens de clar enginy, que anaren a l'estranger a estudiar filologia, i obrir classes de llengua valenciana en l'universitat de València i en los instituts d'Alacant i Castelló." Les institucions estatals, que estaven en mans de mentalitats sucursalistes i castellanitzadores, no li feren cas, però l'ambient cultural de Castelló de la Plana va possibilitar que, progressivament, hi haguera autors que coneixien tant la llengua culta medieval com una part dels parlars valencians actuals. Entre aquestes persones, convé destacar Joaquim Garcia Girona, el qual, com ha remarcat el filòleg castellanenc Lluís Gimeno Betí, en 1907 ja escrivia en una llengua pareguda al valencià normatiu actual.

Ens trobem davant d'una dada que val la pena destacar: el fet que l'origen del valencià normatiu actual ni és posterior a les Normes Ortogràfiques de Castelló (que són de 1932), ni és tampoc posterior a les Normes Ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans (que són de 1913). Realment, el valencià normatiu actual és el resultat de la llengua que el valencianisme ha anat elaborant des de 1850, a partir de persones com Teodor Llorente. Una llengua que ha anat perfeccionant-se i enriquint-se a mesura que els nostres escriptors augmentaven el coneixement del valencià col·loquial i del valencià medieval, procés que, correlativament, ha anat allunyant-nos de la supeditació al castellà.

1.3.- Tercera fase: assoliment de la unificació

La tercera etapa de la normativització de l'ortografia valenciana és la de l'inici del triomf, la que correspon a la realització del desig que havia expressat Gaetà Huguet en 1903. En efecte, durant les dècades dels anys 10 i 20 vàrem passar de la virtualitat a la realitat. L'any 1913, l'Institut d'Estudis Catalans va aprovar unes normes ortogràfiques que, adoptant un punt de vista subaltern o provincià, podríem dir que s'escamparen ràpidament per les terres valencianes. Per exemple, set anys després de publicades (en 1920) ja hi havia unes quantes institucions que havien acceptat aquesta normativa ortogràfica: la "Biblioteca València", la Joventut Valencianista, El *Cuento del Dumenge*, l'Editorial Valenciana i la Societat Castellonenca de Cultura.

Adés he donat a entendre que no estic d'acord en l'afirmació que les Normes Ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans s'escamparen ràpidament per la geografia valenciana. En efecte, crec que aquesta afirmació només és certa si es matisa fortament. A mesura que els valencians havíem anat recuperant el coneixement de la gran literatura medieval nostra, havíem anat elaborant una llengua que, com ja he dit, era molt semblant al valencià normatiu actual. Això permet de sostindre que, si els nostres avantpassats varen adoptar amb rapidesa unes normes que venien de Barcelona, no era gens ni miqueta perquè venien de Barcelona. De fet, des de Barcelona feia segles que venien grafies com *las donas treballavan totas*, que no ha acceptat mai cap valencià.

La raó bàsica per la qual una part important dels nostres avantpassats dels anys 10 i 20 varen fer seues les Normes Ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans no s'ha de buscar gens a Barcelona, sinó en el País Valencià, i deu ser la mateixa raó que explique que les normes d'ortografia de l'Institut d'Estudis Catalans eren poc diferents de la manera d'escriure de Joaquim Garcia Girona. Diguem-ho clarament: l'acceptació progressiva de les normes d'ortografia de l'Institut devia ser una conseqüència del fet que aquestes regles d'ortografia eren adequades a la llengua del poble valencià, una adequació que no era gens atzarosa, sinó el resultat del fet que el principal formulador d'aquestes regles, Pompeu Fabra, no es guiava per *privilegis*, sinó per *principis generals*.

He mirat de demostrar en un llibre de publicació recent, titulat *Criteris de la normativa*, que un objectiu general de Fabra era apartar-se tan poc com fóra possible de l'ortografia medieval. Aquest punt de vista conservador o tradicional afavoria el valencià, el tortosí i el lleidetà, i, en canvi, perjudicava els parlars balears i els que van de Tarregona a Barcelona, Girona i Perpinyà, que en general s'han apartat més de la fonètica medieval. I bé, és aquest caràcter conservador de la proposta ortogràfica fabriana el factor que degué facilitar molt que els corrents valencianistes d'unificació ortogràfica feren seues prou de pressa les Normes Ortogràfiques que havia publicat l'Institut d'Estudis Catalans.

1.4.- Quarta fase: generalització de la unificació ortogràfica

Hem comentat que, durant la dècada dels anys deu i vint, una part important dels escriptors valencians i de les publicacions valencianes ja havien arribat a la unificació ortogràfica. Resulta, per tant, que només falvata una fase, la que corresponia a la generalització de la unificació ortogràfica. En 1930, la revista valenciana *Taula de Lletres Valencianes* va iniciar una campanya per tal d'acabar d'unificar l'ortografia valenciana. L'objectiu era aconseguir una manifestació pública d'unitat, de tal manera que, gràcies a aquest acord civil, abandonaren les vel.leïtats personals els autors que encara anaven per camins individuals.

En proclamar-se la república, va aparéixer la possibilitat que el valencià recuperara l'oficialitat, i aquesta circumstància va afavorir la culminació de la unificació ortogràfica. Un grup de persones de la Societat Castellonenca de Cultura i de València va elaborar els documents de l'acord, i una miqueta més tard catorze institucions valencianes i una cinquantena de personalitats firmaven, en un document datat a 21 de desembre de 1932, l'acceptació de 32 normes ortogràfiques i del vocabulari ortogràfic que les acompanyava. Com ha escrit Vicent Pitarch, el procés de formació i generalització de l'ortografia valenciana contemporània havia arribat al final.

1.5.- Causa de l'origen de l'ortografia valenciana contemporània: globalitat de les evolucions històriques.

Hem comentat que l'ortografia valenciana contemporània no té un origen recent: no naix en els anys huitanta, ni en els seixanta, ni en els trenta. L'origen es troba molt més arrere: a mitjan segle XIX. Aquest origen cronològic no és gens casual, ja que coincideix amb l'aparició de la Renaixença valenciana. En efecte, els objectius de la Renaixença implicaven que calia capgirar el procés que hi havia hagut des del segle XVI fins al segle XIX. Si en aquest període havíem anat perdent la consciència nacional i l'ortografia havia anat castellanitzant-se, ara es tractava just del contrari: eliminant les crostes seques castellanitzadores fins a recuperar la carn viva de la nostra ortografia genuïna, procés que no es podia desenvolupar sense la recuperació i la lectura de la documentació medieval, tal com es va fer al llarg de la Renaixença. Realment, les evolucions històriques són globals, i per això no podem entendre l'ortografia si no la mirem dins del context social en què s'usa.

2. Valoració de la unificació ortogràfica que va fer el valencianisme, i causa comunicativa d'aquesta unificació ortogràfica

2.0 introducció

No podem cloure aquestes notes sobre l'origen de l'ortografia valenciana contemporània sense presentar succintament dos temes: primer que res, la satisfacció que va produir l'acord civil de Castelló dins del valencianisme; i, en segon lloc, l'enorme consciència que els nostres avantpassats tenien sobre els efectes negatius que produeix l'absència d'unificació ortogràfica.

2.1.- La satisfacció que va produir l'acord ortogràfic entre corrents valencianistes molt diferents

Segons ha comentat Vicent Simbor, entre els firmants de Castelló "trobem la pràctica totalitat dels escriptors valencianistes d'aleshores, units -per fi!- en un desig de molt temps ençà anhelat: la normalització del valencià". Hi havia representades totes les tendències

tant estètiques com polítiques. Simbor també comenta que, "amb aquest acord de tan amplí ventall de subscriptors, l'èxit de les Normes ortogràfiques era assegurat". Per una altra banda, el fet que s'haguessen posat d'acord valencianistes tan diferents va produir molta satisfacció entre molts sectors, i ací em limitaré a esmentar-ne dos que en els nostres dies han invertit l'opinió que tenien.

En assabentar-se d'una reunió preparatòria de la Societat Castellonenca de Cultura, els antecessors de l'Acadèmia de Cultura Valenciana opinaven d'aquesta manera:

"Desig feia ja temps sentit per molts valencianistes era arribar a la unitat ortogràfica de la nostra llengua, aquesta vegada creguem s'aconseguirà. A les darreries de l'any passat es celebrà una reunió a Castelló a la que concorregueren prestigiosos elements d'aquesta ciutat arribant per fi a un acord, i sabem que son molts els escriptors del País Valencià que han donat ja la seua conformitat a les esmentades normes que breument es publicaran seguides d'un Vocabulari a elles adaptat."

I, una vegada firmades les Normes Ortogràfiques de Castelló, el director del diari *Las Provincias*, el fill de Teodor Llorente (que també era membre del Centre de Cultura Valenciana) en feia una valoració immensament positiva no solament des d'un punt de vista qualitatiu, sinó encara des del punt de vista quantitatiu:

"Ja tenen els escriptors valencians les desitjades normes ortogràfiques, acceptades per la casi totalitat de les entitats i conreadors de la nostra llengua. Bé que podem dir que hem donat un pas de jagant."

2.2.- Consciència valenciana dels efectes negatius que produeix la diversitat ortogràfica

Pel que fa a l'altre tema, cal dir que els nostres avantpassats ausades que eren conscients de la gran importància social que té l'ortografia, no debades havien viscut les conseqüències que produeix

l'absència d'unificació ortogràfica. Vet ací les paraules de la revista *Taula de Lletres Valencianes*:

"L'estat caòtic del valencià ens ha fet perdre una gran quantitat de públic i és una dificultat insuperable per a l'escriptor."

D'ortografies no en pot haver més que una i eixa deu ser la que utilitze tot aquell que vullga escriure en valencià i la que es recomane als que hagen d'estudiar el nostre idioma."

"Tenim l'experiència de que cap institució de cultura ni cap home, pot resoldre aquest punt capital i urgent del nostre renaixement literari i cultural. Únicament un acord de les publicacions valencianes -com hem proposat [en el número anterior de la revista], acabarà amb l'anarquia ortogràfica del valencià, que tant ajorna la seua acceptació i inclús el seu desenrotll literari."

Després de firmades les Normes Ortogràfiques de Castelló, l'ajuntament de València, dins de l'edició que en va fer, encara continuava remarcant la importància social de l'ortografia. Vet ací les seues paraules:

"Una de les causes que han dificultat l'ús escrit de la llengua valenciana, ha estat la manca d'unitat ortogràfica, per la qual han propugnat sempre els amants de la nostra parla sense que mai s'haguera pogut arribar a un acord: acord al que fa poc han arribat entitats i escriptors autoritzats, formulant i acatant unes normes ortogràfiques que, per tractar-se d'una obra purament valencianista, l'Ajuntament de València es creu en el cas de propagar en la solemnitat de la Festa del Llibre."

En realitat, uns quants anys abans, en 1927, Fabra havia escrit que "el fet d'haver-hi més d'un sistema ortogràfic porta fatalment com a conseqüència que la gent no en sàpiga cap".

2.3.- Lliçons ètiques en la formació de l'ortografia valenciana contemporània

Dels processos socials que acabem de comentar, podríem extraure unes quantes lliçons ètiques ben importants. Primer que res, podríem destacar que la dignitat de les persones i dels pobles exigeix l'autonomia i, correlativament, exclou que una persona o un poble perda les seues característiques pròpies a causa de la sotmissió a una altra persona o poble. Realment, quan els nostres avantpassats procuraven recuperar regles ortogràfiques genuïnes, estaven practicant aquest principi ètic: recuperar característiques valencianes genuïnes alhora que s'apartaven de la dominació social castellana.

La segona lliçó ètica que podríem extraure és que les persones que més es preocupen per una cosa són les que més l'estimen. En efecte, la petició d'aconseguir la unificació ortogràfica i de demanar que la feren professionals competents prové de les persones que més s'havien compromés en la recuperació social del valencià (Gaetà Huguet), ja que les llengües només existeixen si es parlen.

Un principi ètic tan important com el primer és aquest: el fet que la formació humana és antagònica amb els prejudicis. Realment, els nostres avantpassats no es tancaren davant de les regles d'ortografia de l'Institut d'Estudis Catalans pel fet que no les havia elaborades un valencià, sinó que, ben diversament, miraren la validesa d'aquestes regles des de les necessitats valencianes. Al capdavall, les propostes socials no poden ser vàlides o no vàlides pel seu origen nacional, sinó pel grau de coherència interna i pel grau d'adequació que hi ha entre la proposta concreta i les característiques de la societat a què volem aplicar la proposta.

La darrera lliçó ètica que destacaria és sobre l'equilibri que ha d'existir en una bona societat entre els valors individuals i els valors col·lectius: ni la societat pot negar una persona, ni l'interés d'un individu pot impedir un bé social. El primer fenomen s'anomena *dictadura*, i el segon, *egoisme*. En efecte, quan només escrivien en valencià poques persones, l'absència d'uniformitat ortogràfica era preocupant. Però la prolongació d'aquesta situació a tota la societat hauria esdevingut traumàtica per al valencià. Probablement és per això que els nostres avantpassats dels anys trenta, davant la possibilitat que el valencià

recuperara l'oficialitat, varen abandonar les darreres velleïtats personals que quedaven.

3.- Una reflexió sobre la gestació d'un intent d'entrebancar la normativa lingüística valenciana

La lucidesa dels nostres avantpassats dels anys trenta és una bona manera d'introduir un tema que es mereix tot sol una conferència: la gestació d'un qüestionament de la normativa lingüística valenciana. Ací, però, només hi ha temps per a emmarcar els fets més importants.

L'any 1978, quan la dictadura del general Franco ja havia arribat al final i el valencià aspirava a deixar de ser una llengua expulsada de l'ensenyament, dels mitjans de comunicació i de l'administració pública, precisament en aquest moment tan important per a la llengua pròpia dels valencians hi hagué una institució (el Centro de Cultura Valenciana) que va canviar de nom (a Academia de Cultura Valenciana). Cal dir que, durant el franquisme, aquesta institució pràcticament no havia fet res ni per la dignificació del valencià ni per la recuperació del seu ús social.

El canvi de nom devia tindre la finalitat de donar una aparença d'autoritat a l'operació que es va fer l'any següent contra la recuperació de la consciència del poble valencià. Aquesta operació consistia en un intent de trencar la unitat ortogràfica que el valencianisme havia anat gestant durant les dècades de 1910 i 1920 i que va culminar en l'"acord civil" de Castelló. De més a més, aquest intent de ferir la normativa lingüística valenciana també abominava, de retruc, tota la producció literària que els valencians hem fet durant el segle XX. En efecte, com ha comentat Pérez Moragon, "des d'Almela a Fuster, de Martínez Ferrando a Estellés" tot "seria una monumental errada ortogràfica".

La finalitat destructora del procés sembla prou clara. Com ha escrit el filòleg Germà Colon, l'"objectiu era estimbar les *Normes*, és a dir, la grafia, la cara o aspecte exterior de la llengua". I el sociolingüista Lluís Polanco ha generalitzat: "s'imposa una constatació: l'oposició o els entrebancs a la consolidació d'una varietat estàndard pròpia són una efectiva arma letal -sovint ben utilitzada- en contra de la vitalitat d'una determinada llengua". Ben mirat, davant de l'adhesió a la

seua llengua que sectors importants del poble valencià havien anat mostrant durant els anys 60 i 70, potser es tractava d'intentar que el valencià continuara sent una llengua marginada i menyspreada, expulsada de tots els àmbits socials públics que donen prestigi i adhesió popular a una llengua; i una bona manera d'intentar aconseguir aquest objectiu contrari a la recuperació del poble valencià, era introduir una diversitat de normatives ortogràfiques per tal que, davant d'una realitat fictíciament problemàtica, l'única normativa que hi haguera en la pràctica o realitat fóra la de la llengua socialment dominant. Una mostra dels anys noranta d'aquesta conseqüència negadora del valencià es troba en el Consell Valencià de Cultura, el qual no feia els actes en valencià prenent com a excusa la hipotètica existència de dues ortografies valencianes.

Ben mirat, el procés que acabem d'emmarcar és precisament l'invers del que hi hagué en els anys trenta. Aleshores, la possibilitat que el valencià tornara a ser llengua oficial va accelerar la unificació ortogràfica. En canvi, en els anys huitanta es tractava de trencar la unificació ortogràfica del valencià per tal d'impedir la recuperació de l'ús públic i oficial de la llengua pròpia del nostre poble.

4.- Una exigència actual davant de la normativa lingüística valenciana: la necessitat de ser autocrítics

4.0.- Introducció

Hi ha molts temes que convé tractar: per quina causa concreta les campanyes contra el valencià s'enforteixen l'any 1978; o la classe de persones que hi havia en l'Acadèmia de Cultura en el moment de la seua aparició; o l'anàlisi del llibre en què aquesta institució ha intentat justificar l'operació de voler trencar la unificació ortogràfica del valencià; o la identificació acrítica entre llengua i política, que, com ha comentat Antoni Martínez, s'ha donat tant en un sector com en l'altre, i que tant de mal ha fet i fa en l'entesa entre els valencians. Ací, però, no és el lloc adequat per a afrontar aquests objectius, i m'hauré de limitar a una reflexió que té la finalitat de remarcar la necessitat que tenim de ser autocrítics davant de la normativa lingüística valenciana. Certament, tota persona té necessitat de ser autocrítica si vol reeixir en

l'objectiu de viure satisfactòriament. Però, en els nostres dies, és ben sabut que aquesta necessitat és molt urgent en tots els sectors del valencianisme, siguen del color que siguen.

Per una altra banda, espere que les paraules que ara diré eviten una interpretació que no es desprén gens ni miqueta de les paraules que he dit fins ara: que en el valencianisme hegemònic dels anys 60 i 70 no hi haja hagut errors a l'hora de desenvolupar el valencià culte. De fet, no he dit absolutament res sobre el valencianisme d'aqueste dècades, i, pensant-ho bé, en un futur immediat caldrà seguir les petjades d'Emili Casanova i d'Antoni Ferrando per tal de precisar, classificar i ordenar les discrepàncies que hi ha entre el valencià culte dels anys 60 i 70 i la ideologia normativa que tenien Josep Giner i Manuel Sanchis Guarner.

4.1.- Dos classes d'errors en el valencià culte

El qüestionament de la normativa lingüística valenciana que hom ha fet durant els últims dècades, té, certament, efectes profundament antivalencians, però això no vol dir, com acabe d'insinuar, que la nostra normativa siga perfecta. De fet, no hi ha cap normativa lingüística que siga perfecta (i ni tan sols que pugua ser perfecta). Les causes que expliquen aquesta limitació són diverses, i no cal desenvolupar-les ací. En realitat, tothom que té un criteri crític és de l'opinió que en el valencià culte hi ha característiques negatives. Una part d'aquestes característiques negatives consisteixen en el fet d'apartar-se del valencià col·loquial i sotmetre's al castellà. En l'últim segle, s'han fet no pocs treballs que van en aquest direcció i, per tant, no hi ha cap novetat en l'afirmació anterior. Però també es pot sostindre que hi ha defectes en el valencià culte que no són imputables al castellà, sinó a inadvertències, descuits o errors dels lingüistes o dels escriptors.

4.2.- La solució dels problemes de la normativa lingüística valenciana: dues maneres negatives i una de positiva

Davant d'aquesta situació, hi ha tres maneres bàsiques de reaccionar, de les quals n'hi ha una que és positiva, i les altres són negatives. La primera actuació que cal evitar és trencar amb la normativa lingüística valenciana. Els pobles civilitzats es caracteritzen pel fet que eviten dos errors de signe contrari: que ni trenquen amb el seu passat

immediat, ni s'hi supediten. Contràriament, hem de partir del nostre passat immediat, però aplicant-hi la raó o capacitat crítica per veure quins aspectes convé mantindre i quins altres convindria canviar, i quina jerarquia hi hauria d'haver en els canvis. Podem afirmar, per tant, que una actuació constructiva, una actuació realment valencianista, mirarà de demostrar per mitjà d'estudis concrets que en aquest qüestió o en aquella estem seguint un mal camí i que convé canviar-lo per un altre camí concret. La faena que hem de fer els lingüistes i els escriptors no és destruir, sinó, partint sempre de la llengua culta que hem heretat, assenyalar defectes concrets que hi haja en el valencià comú dels nostres dies, i buscar els remeis que permeten superar els defectes que hàgem vist. Finalment, tota aquesta operació l'hem de fer d'una manera democràtica, és a dir, per mitjà d'estudis i de debats.

5.- Conclusions. Per un acord dels corrents valencianistes

En aquest treball breu, no cal recapitular, i podem concloure'l extraent les conseqüències que impliquen les paraules que acabe de dir. Si anteposem la visceralitat i la desqualificació al raonament, continuarem reproduint una situació que permet que, alhora que els valencianistes blancs presenten els valencianistes negres com uns renegats i uns traïdors al poble valencià, també hi ha, simultàniament, l'afirmació contrària. Ara bé, sembla obvi que aquesta situació és la més perfecta que podrien somiar aquells que volen que el valencià desaparega de les llengües vives. En efecte, mentre perdure aquesta negació mútua tan productiva per a les persones adverses al poble valencià, el castellà continuarà eliminant el valencià de la comunicació social a cor què vols cor què desitges, sense entrebancs, sense denúncies, sense gens de mala consciència. Vet ací que, en compte d'enfrontar-nos al procés de desvalencianització i castellanització del poble valencià, estarem actuant de manera que en serem una tapadora perfecta.

En canvi, si subordinem la visceralitat a la raó i argumentem les nostres opinions, trobe indubtable que ens aclarirem aquells valencians que no solement volem que l'ús social del valencià pare de retrocedir, sinó que també ens hem proposat que el valencià, invertint el procés actual, torne a ser la llengua amb què s'identifique tot el poble valencià.